

Гембець Марія Ярославівна

Вихователь

Перечинський заклад дошкільної освіти ясла-садок "Веселка"

“РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ”

Анотація: у статті розглядаються методи та підходи до розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку за допомогою художньої літератури. Аналізується роль казок, віршів та оповідань у стимулюванні допитливості, розвитку уяви та мовленнєвих навичок дітей. Особлива увага приділяється інтерактивним підходам до читання, обговорення творів та використанню літератури для створення творчих ігрових ситуацій. Наводяться практичні приклади використання художньої літератури у дошкільній освіті для стимулювання пізнавальної активності.

Ключові слова: пізнавальна активність, дошкільний вік, художня література, казки, вірші, мовленнєві навички, інтерактивне читання, творчі ігри.

Вступ. Пізнавальна активність є важливою складовою розвитку дітей дошкільного віку. Це той процес, через який дитина пізнає світ, задає питання, цікавиться новими явищами та здобуває нові знання. Засоби художньої літератури, такі як казки, вірші та оповідання, відіграють значну роль у цьому процесі, оскільки вони не лише розвивають уяву, але й допомагають формувати мовленнєві та когнітивні навички. У дошкільній освіті література стає інструментом, який допомагає дітям пізнавати навколишній світ, розвивати емоційне сприйняття, мислення та співпереживання. У цій статті ми розглянемо, як саме художня література може стимулювати пізнавальну активність у дітей дошкільного віку та які методи й підходи можуть бути використані для цього.

Казки — це не просто розповіді про вигадані події, але й джерело знань про моральні цінності, людські якості, стосунки між людьми та природні явища. Казкові історії мають великий потенціал для розвитку пізнавальної активності у дітей, оскільки вони поєднують у собі цікаві

сюжети, яскравих персонажів і глибокі моральні уроки. За допомогою казок діти вчаться розуміти причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати вчинки героїв і співпереживати. Наприклад, казки Василя Сухомлинського мають не лише моральний зміст, але й збагачують дітей знаннями про природу, навколишній світ та соціальні відносини. Після прочитання казки вихователь може обговорити з дітьми поведінку героїв, запитати їх, що б вони зробили в подібній ситуації, чим саме вразила їх казка. Це активізує процес мислення та сприяє розвитку емоційної сфери. *Практична порада:* Після читання казки можна організувати творчу гру або театральну постановку, де діти зможуть самотійно відтворити сюжет або навіть придумати інший фінал. Такий підхід не тільки підвищує пізнавальну активність, але й розвиває уяву та комунікативні навички.

Вірші для дошкільнят є чудовим інструментом для розвитку мовлення, ритмічного відчуття та пам'яті. За допомогою коротких, римованих текстів діти легко запам'ятовують нові слова та вирази, що стимулює розвиток словникового запасу. Крім того, вірші сприяють розвитку образного мислення, оскільки вимагають від дитини уявляти те, про що йдеться в тексті. Читання віршів може стати основою для інтерактивних ігор, таких як розучування римованих рядків або пошук рим серед знайомих слів. Така діяльність підвищує активність дітей і спонукає їх до творчості. Наприклад, вихователь може запропонувати дітям придумати власні римовані рядки або створити короткий вірш на основі обговореної теми. *Практична порада:* Для розвитку пізнавальної активності можна використовувати вірші як частину інтегрованих занять. Наприклад, вивчаючи тему природи, можна читати вірші про пори року або тварин і поєднувати це з малюванням або вирізанням персонажів з паперу, що розширить уявлення дітей про навколишній світ.

Інтерактивне читання — це один із сучасних методів, який дозволяє перетворити процес читання на активну взаємодію між дітьми та вихователем. Під час інтерактивного читання діти не просто слухають текст, але й активно беруть участь у його обговоренні, ставлять запитання та висловлюють свої думки. Це допомагає дітям краще розуміти зміст твору, розвиває критичне мислення і спонукає до активного дослідження теми. Під час такого читання вихователь може ставити запитання до дітей під час читання тексту: “Як ви думаєте, що станеться далі?”, “Чому герой так вчинив?” або “Що б ви зробили на місці героя?” Такі запитання допомагають дітям замислитися над змістом твору, навчитися висловлювати свої думки і розвивати логічне мислення. *Практична порада:* Використовуйте інтерактивне читання під час роботи з коротки-

ми оповіданнями або казками. Після завершення читання організуйте спільне обговорення, де кожна дитина зможе висловити свою думку. Також можна запропонувати дітям намалювати сюжет твору або створити сценку, що дозволить краще засвоїти матеріал.

Ігри на основі літературних творів є чудовим способом залучити дітей до активного навчання. Діти люблять грати, і цей природний процес можна ефективно поєднати з пізнавальними завданнями. Наприклад, після прочитання казки можна організувати гру “Відгадай героя”, де діти за описом мають здогадатися, про кого йде мова. Такі ігри допомагають закріпити нові знання та розвивати уважність і пам’ять. Ще одним цікавим методом є створення **літературних квестів**, де діти виконують завдання, пов’язані зі змістом твору. Наприклад, можна розмістити різні елементи казки по кімнаті, і діти мають скласти їх у правильний порядок, щоб відтворити сюжет. Це сприяє розвитку логіки та вміння розв’язувати проблеми.

Висновок. Художня література є потужним інструментом для розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку. Використовуючи казки, вірші, інтерактивне читання та літературні ігри, вихователі можуть ефективно стимулювати дитячу цікавість, уяву та мислення. Завдяки таким методам діти не тільки краще розуміють навколишній світ, але й вчаться аналізувати, ставити запитання і самостійно знаходити відповіді, що є важливими навичками для їхнього подальшого навчання та розвитку.

Література

1. Бабунова, Г. М. Дошкільна педагогіка: навч. посібник для вузів / Г. М. Бабунова. - М.: ТЦ Сфера, 2007.
2. Соціально-моральне виховання дошкільників / під ред. Н. В. Мікляєвою. - М.: ТЦ Сфера, 2013
3. Стародубова, Я. А. Теорія і методика розвитку мовлення дошкільнят: навч. посібник для студ. вищ. навчань, закладів / Я. А. Стародубова. - М.: Академія, 2006.
4. Гербова, В. В. Розвиток мовлення в дитячому садку: програма і метод, рекомендації / В. В. Гербова. - 2-е изд., Испр. і доп. - М.: Мозаїка-Синтез, 2008.
5. Від народження до школи. Основна загальноосвітня програма дошкільної освіти / за ред. Н. Е. Веракса, М. А. Васильєвої, Т. С. Комарової. - М.: Мозаїка-Синтез, 2010 року.